

Dobó
Tihamér
szövegrajza

Alku

Saffer Pál

Szürke vékony füstcsík kanyargott a lécekkal, pléhdarabokkal, és kátránypapírral foltozott kis kabin kéményéből, jelezve, hogy a bárkán van élet. A kabin a bárka hosszának körülbelül egyharmadát foglalta el. Előtte a nyitott rész tele volt apróra hasogatott tűzifával, üres pléhkannákkal, lécekkal és széles deszkákkal, amelyeken különböző fűvek és falevelek száradtak kiterítve a napon.

Az ember a város felől, az öböl túlsó partjáról jött; fehér, lobogó felöltőt, vasalt nadrágot és napszemüveget viselt. Megállt a töltés tetején, előbb

jól szemügyre vette a bárkát, azután, mint aki végleg meggyőződött, hogy jó helyen jár, rálépett a deszkapallóra és hangosan köszönt:

— Jónapot!

A hang elrepült a víz felett. Egy horgász, aki feljebb az öböl torkolatánál unatkozott, a jövevény felé fordult, de a kabinban semmi sem mozdult.

— Halló! — emelte fel hangját a jövevény. — Van itt valaki? — de feleletet ismét nem kapott.

Felöltője alját összébbhúzta magán mint az asszonyok a hosszú báliruhát, és óvatosan, vigyázva, hogy hozzá ne

érjen valamíhez, belépett a bárkába.

A kabin ajtaja lassan kinyílt és a résen, felsőtestével kihajolva, megjelent egy ember. Úgy hatvan év körüli lehetett, de ezt az arcát borító sűrű szakálltól nem lehetett pontosan megállapítani. A szem felé az arc minden részéből mély ráncok barázdái futottak, sötét csikokat húzva az amúgy is sötétbarna bőrre, amely csillogott a verítéktől. Hunyorogva, szótlánul szemlélte a jövevényt.

— Jónapot!

Az öreg előbb tetőtől talpig végigmérte a látogatót, azután kelleetlenül visszaköszönt:

— Jónapot.

— Maga az a Péro bácsi? — kérdezte a jövevény.

— Én vagyok — felelte az öreg és tovább hallgatott.

Egy ideig az idegen is hallgatott, mintha azt várta volna, hogy jövevele célja felől kérdezzék, de mikor a hallgatás már kellemetlenné kezdett válni, megszólalt:

— Miklós, a halász küldött magához... vettem egy csónakot... a motor majd valamelyik nap felhúzza és itt hagyja magánál. A napokban majd eljövök, megnézem, hogy megérkezett-e... Gondoltam, addig ellehetne magánál...

Az utóbbit már bizonytalanul mondta és feleletre várva megállt.

— Maga hol dolgozik? — kérdezte az öreg, mintha nem is hallotta volna, amit a jövevény mondott.

— Én?... A nyomdában — felelte a jövevény. A váratlan támadás kelleetlenül meglepte.

— Ott, ahol az újságot csinálják?

— Ott.

Az öreg még hunyorgott egy ideig, azután kinyitotta a kabinajtót:

— Gyere be.

Az idegen bepillantott a kötelek, drótok, pléhkanak és láncok tömkelegébe, amelyek elborították a kabin belsejét úgy, hogy a végében álló ágy alig látszott fölülük. A látványtól megdöbben, azután még jobban összehúzta magán a kabátot és lehajolva belépett.

— Van nekem egy unokaöcsém. Nem tudnál neki valami munkát adni ott nálad?

— Nyomdász?

— Nem.

— Mi a mestersége?

— Semmi, Paraszt.

Az idegen zavartan mosolygott...

— Nem tudom, nem én határozok az ilyesméről, én csak hivatalnok vagyok. De vagyunk ott így is elegenden. Nem hiszem, hogy kellene.

— Hm! — morogta az öreg és újból szemügyre vette a jövevényt. — Ül le.

— Nem ülök le, csak egy pár szóra jöttem. A csónak miatt. Mondom, ha felhúzzák ide...

— No, ülj csak le ide nyugodtan — tolt felé az öreg a háromlábú széket. — Ne félj, nem kened össze magad.

Az idegen leült, Óvatosan felhajtotta felöltője széleit, azután elkezdett a zsebében kotorászni. Cigarettaát vett elő. Amikor elébe tartotta, az öreg kivett egyet a dobozból.

— Drága cigarettát szívsz. Jól megy neked.

A másik hallgatott. Rágyújtottak.

— Vedd meg ezt a motort — mutattott az öreg a bárka közepén terpeszkedő nyersolajmotorra —, jó motor. Úgy dolgozik, mint az óra. Neked odaadom negyvenezerért.

— Hány lóerős?

— Tizenkettő.

— Halázcsonakba bele lehet szerelni?

— Abba nem. Egy-kettőre szétrázná.

Az öreg vállat vont:

— Gondoltam, van pénzed. Majd eladod. Haszonnal.

— Magának nem kell? — kérdezte a jövevény. — Mivel hajtja a bárkát?

— Van nekem még egy. Harminc lóerős. Az még jobb motor. Úgy gondoltam, hogy ezt eladom. Öreg vagyok. Valamiből élni kell. Nekem nincs társadalmi biztosításom. Nem kapok nyugdíjat — és sunyi pillantást vetett a vendégére.

— Mikor vette maga ezt a motort?

— A háború után. Az Otpadnál, az ócskavas kereskedésben. Lehet ott találni mindenféle használható dolgot. Ma ilyen a divat. Ha valami elromlik, mindjárt ócskavasba dobják. Ennek is csak a mágnes hiányzott. Ötezer dinárért vettem kilóra.

Az idegen kinézett a foltozott kis ablakon a fokon üldögélő horgászok felé. A bárka és horgászok között felfordítva, félig partrahúzva egy kis vashaj roncса feküdt. Csupaszon meredező bordázatával olyan volt, mint egy nagy hal lerágott csontváza.

Az öreg követte a tekintetét:

— Vedd meg azt a bárkát. Nyolcvanezer dinárért odaadom. Ráköltesz még negyvenezeret és olyan kis hajó

lesz belőle, hogy akárki megad érte félmilliót.

Az idegen hitetlenül csóválta a fejét:

— Csak negyvenet? Hiszen ennek jóformán csak a bordázata van meg.

— Negyvenből meg lehet csinálni. Csak nem úgy, ahogy most dolgoznak. Magam venném meg hozzá a pléht, a mestereket meg napszámban fogadnám. Fizetnék nekik napi kétezer dinár napszámot, de úgy dolgoznának, ahogyan nekem tetszik. Nem úgy ahogy most csinálják. Napi nyolc óra meg miegymás...

Az idegen hümmögött valamit, de az öreg már nem figyelt rá. Más foglalkoztatta:

— Szóval te a nyomdában dolgozol. Ott, ahol az újságot csinálják?

— Ott.

— És most miért nem vagy munkán?

— Este dolgozom.

— Rólam már írtak egyszer az újságban. Két évvel ezelőtt. Majd mindjárt megmutatom.

Az ágyhoz ment és felemelte a rongypokrócot. Alatta kisebb-nagyobb tömött zsákocskák feküdtek. Hirtelen az idegenhez fordult.

— Látod? Ez is megér félmillió dinárt, amin fekszek. Ami ezekben a zsákokban van.

— Mi van bennük? — kérdezte kisére unottan az idegen.

— Fűvek. Gyógyfűvek. Kifizetémének értük félmillió dinárt, ha e'adnám.

Az idegen hümmögött valamit, az öreg pedig tovább kutatott. A zsákocskák alól egy összehajtogatott régi, megsárgult újságlapot húzott elő és az idegen orra alá tartotta.

— Látod? itt írja: Harminc esztendő munkája. Tomics Péro gyógynövénygyűjtő. Ez én vagyok... valamikor nagyban dolgoztam. Csak végigmentem a bárkával a Duna mentén, és az asszonyok hozták a fűveket. Néha az egész falu gyereke nekem dolgozott. Vettem nekik cukrot és kész. Volt úgy, hogy harminc-negyven mázsa növényt is összehordtam egy nyáron...

Az idegen visszaadta az újságot.

— Télen meg válogattuk... befűtöttem a nagyszobában és jöttek az asszonyok. Egész nap. Volt ott nóta, beszélgetés. Az egyiknek selyemkendőt vettem, a másiknak szoknyát, úgy ajándékba. Ha pénzt kínáltam volna nekik, egy se jött volna. Ilyenek az asszonyok.

— Maga akkor sokat kereshetett — mondta az idegen.

— Kerestem is — felelte az öreg és a szeme felvillant. — De nemcsak, kerestem, hanem segítettem is. Mert nővényvel minden betegséget ki lehet gyógyítani. Ide nézz!

Az ágyfeletti kis polcról egy mocsokos, olajos könyvet vett elő és az idegen elé tartotta. A címét már alig lehetett kibetűzni rajta: „Gyógyítás gyógy-növényekkel”.

— Ebben a könyvben minden benne van. Gyógyítok mindent, meddsőséget, gyomorfekélyt... Neked nincs aranyered?

— Nincs — felelte az idegen és elnevette magát, mintha megcsiklandozták volna. Szemmelláthatólag kezdte érdekelni a dolog: — És mennyit keres maga, Péro bácsi, ezzel a... gyógyítással?

— Mennyit?... ismételte az öreg és szavaiban, amikor válaszolt, valami dühös büszkeség csendült. — Megkeresek én, fiam húsz-, harmincezer dinárt is havonta.

Az idegen lustán bólogatott. Nem lehetett tudni, hogy hiszi-e vagy sem. Künn a deszkapallón léptek koppannak, azután kinyílt a kabin ajtaja. Egy asszony jött be lábossal a kezében.

— Péro bácsi egy kis maradékot hoztam. Mondok, magának úgyszincs, aki főzön. — Az öreg nem szólt egy szót sem. A kis polcról elővett egy kormos, piszkos fazekat. Az asszony beleöntötte az ételt, valami levesfélét, végig mérte az idegent, azután szótlanul elment.

Az öreg föltette a levest a motor mellett álló dobkályhára, azután leült az ágy szélére. A cigarettá mára körmét égette. Még egyet szívott belőle, azután eltaposta a padlón.

— Hálából hoz néha ebédet. Kigyógyítottam az urát. Aranyere volt.

— Hm! — morogta az idegen.

— Furcsa népek ezek a bácskaiak. Különösen ezek itt a városban. Mind azt szeretné, hogy előbb gyógyítsam ki őket, azután majd fizetnek... Ha megkigyógyítom, felém se néz többet egyik sem...

— Másutt is ilyenek az emberek — bökte ki az idegen, de az öreg a szavába vágott:

— Amarra lent azért jobbak a népek. Nem is maradok én itt sokáig. Ha megunom lemegyek Beográdba, vagy Szmederevóra.

Az idegen szemmel láthatóan megijedt ettől a lehetőségtől.

— És mondja csak, Péro bácsi kinél lehet itt csónakot tartani?

— Ellehet majd itt a bárka mellett.

— De ha maga elmegy... Szmederevóra...

— Nem most lesz az még... jó borok vannak ott... Itt a városban csupa hamis bort árulnak.

— Ha följebb megy a folyón, a hegyalján is vannak jó borok.

— Vannak, vannak. Jártam arra a múltkorában. Autóbuszsal jöttem haza. Alig értem idáig a megállótól, úgy megfogott. Pedig csak három pohárkával ittam belőle... Jó erős bor.

Az idegen, úgy látszik, készülődött, ment ismét a csónakjára terelte a szót.

— Szóval, ahogyan mondtam. Miklós motorral felhúztatja idáig... valamelyik nap majd erre nézek...

— Elintézzük...

— Javítani is kellene rajta egyet-mást... kátrányozni...

— Mindent rendbehozunk.

Az idegen ismét kinézett a kis alakon a bárkaroncs felé:

— Sok a pecás erre... Van-e jó fogás?

— Sok, egye el a fene őket — morogta az öreg. — Az ember nem győz velük veszekedni. Innen akarnak pecázni a bárkából. Meg se kérdezik a nyavalyások, hogy szabad-e, csak bejönnek... mintha az övéké lenne... vevénynek maguknak csónakot, ha pecáznij akarnak...

— Ki kell zavarni őket...

— Alihogy az ember kiteszi a lábát, már gazdálkodnak a szegénységében... pedig hát néha a városba is el kell menni... te nős vagy?

— Nős.

— Jó asszonyod van.

— Miből gondolja? — mosolyodott el az idegen.

— Meglátszik rajtad. Rendben tart... Gyerekeitek van-e?

— Nincs.

— Az baj. Ha leközelebb jössz, hozd magaddal az asszonyt. Majd adok neki valamit. Három héten belül megfogon.

Az idegen elnevette magát.

— Mit nevezsz? Nem hiszed? Már többnek segitettem így. Füvekkel mindent ki lehet gyógyítani.

— Már évek óta jár az orvoshoz — legyintett a másik.

— Az orvosok se tudnak mindent. Csak te hozd magaddal, ha jössz.

Az idegen felállt. Menni készült.

— Itt van, Péro bácsi egy kis pénz. Majd megegyezünk aztán. Mondom, kell egyet-mást javítani is...

— Jó, jó, csak bízd rám... Aztán mondd csak, nem lehetne engem megint valahogy kitenni az újságba?

— Nem tudom, Péro bácsi, nem frok én az újságba.

— Elmész már?

— Muszáj. Dolgom van a városban.

— Várj, megyek én is. Veszek egy kis kenyeret ehhez a leveshez, meg borotválkozni is kéne... Hány óra lehet?

— Fél tíz.

— Hm! Akkor még a temetőbe is kijutok. Meglátogatom az öregasszonyt. Amióta meghalt, olyan vagyok, mint a kivert kutya.

Az idegen nem szólt. Lassú, egyenletes léptekkel ment kifelé. A palló végén megállt és a bárkaroncsot szemlélgette. Az öreg egy ideig az ajtó lakatjával bajlódott, azután ő is utána indult.

— Csak ehhez tudnék valahogy társat találni. Háromszorosan kapná viszsa a pénzét. Nem kellene több, csak negyvenezer dinár. Így meg itt rozsdásodik... — kezdte ismét és kutató pillantást vetett a másik arcára.

— Majd akad erre is valaki — mondta erre lágy, szinte bánatos hangon az idegen. Az öreg rántott egyet a vállán.

— Dehogy akad. Öreg vagyok. Nem hisz nekem már senki. Ugyan, ki bízna ilyen toprongyos vén emberre negyvenezer dinárt!? Tudom én ezt, fiam, látom... csak nem akarom, hogy a világ meglássa rajtam, hogy én is tudom...

Mérgesen csapott egyet a kezével, mintha megbánta volna, amit az imént mondott és ráförmedt a másikra:

— No! Eridj ki a partra!... Én meg majd fölszedem a pallót.

